

Jaap Topper wil stuifproblematiek bij de bron aanpakken

'Grond minder keren en toplaag rommelig houden'

Samen met een groep collega's dook akkerbouwer Jaap Topper de afgelopen jaren opnieuw in de stuifproblematiek. Compost, schuimaarde, machinekeuzes; alle opties om de toplaag te sparen, passeerden de revue. Topper: "Dé oplossing bestaat niet. De grond minder keren en de toplaag 'rommelig' houden. Daar begint het voor mij mee."

Het verbaast Jaap Topper dat het voorjaarswerk dit jaar zo vroeg is losgebarsten. Ondanks de vele regen in februari zijn hij en zijn medewerkers in de tweede week maart volop aan het graan zaaien en wordt er mest uitgereden op het bedrijf. Gelukkig maar, want de akkerbouwer in Gieterveen (Dr) moet in een kort tijdsbestek zo'n 250

hectare zetmeelaardappelen, suikerbieten en zomergranen de grond in zien te krijgen. Toch is het aan het begin van de avond rustig op het bedrijf. "Zolang het niet echt hoeft, zijn we 's avonds niet in de weer", zegt Topper. "Het jaar is druk genoeg. Als je wilt, dan kun je altijd wel bezig zijn. Ook probeer ik zwaar verkeer door het dorp in de kleine uurtjes

zoveel mogelijk te voorkomen." Het eerste gewas dat aan de grond wordt toevertrouwd, is zomertarwe. Die wordt in één werkgang gezaaid met een Lemken Smaragd, voorzien van pakkerrol en een opgebouwde zaaimachine met schijfkouters. Op sommige percelen is de enige voorbewerking een gang met de woeler. Dat gebeurt direct na de oogst

Veenkoloniaal akkerbouwer Jaap Topper is zijn grond de laatste jaren steeds minder intensief gaan bewerken. Op dit perceel is eerst nog met de bouwlandinjecteur drijfmest uitgereden. Maar met deze zaai-combinatie zaait hij ook direct in een afgestorven groenbemester.

van de voorvrucht met vleugeltanden die 75 cm uit elkaar staan en ongeveer 30 cm diep door de grond gaan. Komt er mest op het perceel dan volgt in het voorjaar eerst nog een gang met de bouwlandinjecteur.

De Smaragd is de laatste jaren uitgegroeid tot de belangrijkste grondbewerkingsmachine op het bedrijf. "Voorheen hebben we veel gespit, maar daar komen we een beetje van terug in dit gebied omdat je de grond er eigenlijk te fijn mee weg legt. De wind krijgt er dan snel vat op. Ik probeer de grond minder te keren en gewasresten bovenin te houden, zodat je een 'rommelige' toplaag overhoudt."

Stuifnetwerk

Het probleem met wegwaaiende grond is zo oud als de akkerbouw zelf in het gebied. Toch verschilt de ernst van de problematiek per gewas, per jaar en per perceel. Topper: "Ieder jaar pakken we het net weer even anders aan en probeer je zo goed mogelijk op de omstandigheden in te spelen. We weten helaas hoe serieuze schade eruit ziet. Kiemende zaden of wortels komen bloot te liggen of kleine plantjes worden gezandstraald. In beide gevallen komt dat niet meer goed. En behalve directe schade aan het gewas, waait er kostbare teelaarde weg. Zo kom je in een vicieuze cirkel."

Om te proberen meer grip te krijgen op de problematiek, sloot hij zich met een groepje collega's aan bij een praktijknetwerk rond dit thema, begeleid door DLV Plant. De afgelopen twee jaren namen de deelnemers alle opties met elkaar door en wisselden ze ervaringen uit. Een behoorlijk actueel thema, want in 2013 was het weer goed raak.

In de nieuwsberichtgeving rond de stuifproblematiek, gaat het vaak over de regels rond het uitrijden van dierlijke mest als anti-stuifdek. De afgelopen jaren werd meerdere malen een ontheffing aangevraagd voor het bovengrond uitrijden. Inmiddels is er een blijvende mogelijkheid, onder strikte voorwaarden. Topper heeft de discussie maar zijdelings gevolgd, want de Drentse akkerbouwer wil sowieso liever niet aan de mest. "Ik heb het nog nooit gedaan. Je rijdt

met zware vrachten over pas gezaaid land. Dat is eigenlijk niks waard. Ook moet je maar afwachten of de ontheffing blijft."

Anti-stuifdek

Topper denkt liever in alternatieve oplossingen, al heeft hij via het praktijknetwerk wel gekeken naar andere afdekmaterialen. Zo legde hij onder andere strokenproeven aan met compost en schuimaarde. Een gift van tien ton compost per hectare gaf een mooie bedekking, maar het hangt volgens Topper helemaal van de soort compost af of dit goed werkt. Een test met een geïmproviseerde windtunnel toonde aan dat fijne compostdelen alsnog kunnen wegwaaien. Ook schuimaarde ziet hij niet als een werkbare oplossing. "Bovendien hebben niet alle percelen kalk nodig."

Op zijn gevoeligste percelen liet hij afgelopen jaar papiercellulose uitrijden en dat laat hij dit jaar weer doen. "Die mannen hebben dat ontzettend netjes gedaan. Maar ik beperk het tot de percelen waarmee ik het grootste risico loop. Er kleven ook namelijk ook nadelen aan. Je rijdt toch over je zaaibed. En als er onverhoopt meerdere dagen tussen zaaien en toedienen zit, kun je schade rijden aan pas gekiemde plantjes. Ook tikken de kosten aan; ongeveer 250 euro per hectare. Afgezet tegen stuifschade is dat natuurlijk peanuts, maar het is en blijft een flinke verzekeringspremie."

Gerst als stuifdek

Een maatregel die in de regio al decennia buiten discussie staat, is het zaaien van gerst als anti-stuifdek. Het is een standaard maatregel, al is de manier van zaaien nog wel een onderwerp van gesprek. Eigenlijk is Topper met terugwerkende kracht wel gecharmeerd van hoe zijn oom en zijn vader vroeger de bieten zaaiden. Zij gebruikten een bietenzaaimachine met tussen elke twee bietenzaai-elementen twee kouters voor zomergerst. Dat leverde een ideale verdeling van het zaad op en de gerst komt goed bedekt in de grond.

Op dit moment zaait de akkerbouwer volvelds

met de kunstmeststrooier voorafgaand aan het maken van het zaai- of pootbed. Dat geeft geen ideale verdeling maar het werkt. Bij het zaaien van de bieten hangt het van de hoofdgrondbewerking af wat hij doet. Gebruikt hij de spitmachine, dan laat hij vlak voor de aandrukrol gerst vallen. Die wordt dan in de nog vochtige grond gedrukt. Weer een andere methode is achteraf gerst zaaien over het pas ingezaaide bietenland. Daarbij bestaat de kans dat er een kouter precies over de bietenrij loopt. Ook dat is niet ideaal. "De verdeling van het zaad is best belangrijk omdat je niet wilt dat de gerst teveel gaat concurreren met de bietenplant. Om dezelfde reden is het doodspuitmoment altijd weer spannend. Eerst ben je bezorgd: oei, blijft de gerst wel leven? Daarna is het: oei, gaat ie wel op tijd dood?"

Striptill

De discussie met zijn collega's heeft vooral zijn gedachte bevestigd dat hij het aan de basis beter wil doen. Topper denkt het meest te kunnen bereiken door zijn grondbewerking verder te optimaliseren en slimmer gebruik te maken van de te velde staande groenbemesters. Afgelopen herfst heeft hij bladrammenas, gele mosterd en Japanse haver met de klepelmaaier kleingeslagen en dat biedt een goede uitgangspositie, vindt hij. "Bij het zaaien van graan is een gang met de Smaragd genoeg, ook al ligt het land er dan soms best 'ruig' bij." Ook is hij wel nieuwsgierig naar strooksgewijze bewerking, de zogenaamde striptill. "Ik hoop eerlijk gezegd daar voorbeelden van te kunnen bekijken in de omgeving. Je kunt niet overal de eerste mee zijn en er zitten nog wel wat haken en ogen aan, zeker als je ook mest moet rijden. Maar dat we de grond minder intensief moeten bewerken staat voor mij vast. We vragen veel van de bodem, door er jaar in jaar uit hoge opbrengsten af te halen. Dat probeer ik met het telen van groenbemesters, het verhakken van stro en de aanvoer van organisch materiaal zo goed mogelijk te compenseren, maar voor mijn gevoel ben ik er nog niet." ■

Bedrijfsgegevens

De familie Topper heeft een gemengd bedrijf in Gieterveen (Dr), bestaande uit 297 ha akkerbouw en 60.000 vleeskuikens. Met 120 ha zetmeelaardappelen houden ze er voor Veenkoloniale begrippen een vrij ruime rotatie op na, van bijna één op drie. Het bouwplan bestaat verder uit 40 ha suikerbieten, 45 ha wintertarwe en wordt opgevuld met zomertarwe en zomergerst. Topper gebruikt jaarlijks 400 ton eigen graan als voer voor de kippen. Het werk zet hij rond met zijn vrouw Karin, vader Geert, een vaste medewerker en scholier in een werk/leertraject.

Copyright foto